

PEL MATÍ, PER LA VESPRADA I PER LA NIT

Eugeni S. Reig

Director d'InfoMigjorn i administrador de Migjorn (València)

RESUM

La finalitat del treball és conscienciar el lector que l'ús temporal de la preposició *per* en sentit duratiu davant diverses paraules que els valencians empen per a denominar les diferents parts del dia, com ara *matí*, *vesprada* i *nit*, és legítim i, per tant, cal emprar-lo en tots els registres, tant en la llengua escrita com en l'oral.

Els valencians, davant les paraules i locucions que utilitzem per a denominar les diferents parts del dia –*matí*, *migdia*, *migjorn*, *mitjanit*, *vesprada*, *nit*, *mitjan matí*, *mitjan vesprada*– i també de la paraula *dia* amb el significat de 'temps en el qual hi ha llum del sol', utilitzem les preposicions *a*, *per*, *de* i *en*. Els significats, encara que bastant semblants, no són idèntics ja que hi han certs matisos diferenciadors. En el treball s'expliquen aquests matisos i s'argumenta per quins motius substituir –com s'acostuma a fer– la preposició *per* per les preposicions *a* o *de* és inadequat i empobridor.

En el treball s'arreglen diversos fragments d'escrits d'autors clàssics i moderns en els quals trobem la preposició *per* usada en sentit duratiu i es posen alguns exemples de prohibicions injustificades i correccions inadequades.

PARAULES CLAU: preposicions, circumstancials temporals, semàntica, evolució.

ABSTRACT

The goal of this study is to give useful information about the Valencian usage of preposition *per* in time clauses, specifically in its durative sense before certain words like *matí* (morning), *vesprada* (afternoon, evening) or *nit* (evening, night). This Valencian usage is genuine and should be used in all linguistic registers, both in the oral and written language.

Before certain words and phrases, Valencians use *per* in order to name the different parts of the day – *matí* (morning), *migdia* (noon), *migjorn* (afternoon), *mitjanit* (midnight), *vesprada* (afternoon, evening), *nit* (evening, night), *mitjan matí* (mid morning), *mitjan vesprada* (mid evening); before *dia* (day) we use prepositions *a*, *per*, *de*, *en* (all meaning "in" in similar English phrases) to express the time of the day when there is sunlight. The different meanings resulting in using those prepositions are overall quite similar but not entirely alike. In our study we will describe all those differences in use and will explain why the substitution of *per* for other prepositions like *a* or *de* in the standard language is inaccurate and results in the impoverishment of linguistic expression.

Finally, in this study we have collected several passages from classic and contemporary writers where the use of *per* in its durative sense can be identified. These samples will be confronted with the recommendations of grammarians who usually ban this particular use of *per* for no logical reason, sometimes suggesting inaccurate alternatives.

KEYWORDS: prepositions, temporary circumstantial, semantics, evolution.

1. ÚS TEMPORAL, AMB SENTIT DURATIU, DE LA PREPOSI- CIÓ *PER* EN VALENCIÀ

En el meu article titulat «*Bon dia i bona nit, però mai bona vesprada*» que vaig publicar en diversos mitjans de comunicació³⁵ vaig escriure que els valencians diem a voltes *bon dia de matí* (o *bon dia pel matí*). Alguns lectors em varen escriure per a dir-me que això de “pel matí” és incorrecte en català. Un lector em va dir que Pere Ortís ho deia clarament en un article que va publicar en la revista *Llengua Nacional*. En efecte, en el número 68 de la citada revista trobem l'article de Pere Ortís titulat *Barbarismes en el llenguatge col·loquial*. En eixe article diu el senyor Ortís: «No és correcte, en català, “per la nit, pel matí, per la tarda”. Cal dir: **al matí, a la nit, a la tarda**. *L'acte tindrà lloc a la tarda. Demà, al matí, ens banyarem. A la nit, tot és fosc.*» Com veiem, el senyor Ortís es limita a dir que l'ús de la preposició *per* davant les paraules *nit, matí* i *tarda* “no és correcte” però no justifica els motius d'eixa incorrecció. No argumenta, no fa cap raonament, només diu: «Aquesta és la regla. Aplica-la». No explica de manera raonada per què la regla diu això. I no ho explica perquè no pot fer-ho, perquè no hi ha cap fonament que justifique eixa regla.

Cal aclarir que en molts parlars valencians és corrent dir «bon dia pel matí» i, fins i tot, hi ha qui diu «bon dia pel matí, que per la vesprada ja veurem» (Evidentment no pronuncien ‘vesprada’ sinó ‘vesprà’ o ‘aspra’ i no pronuncien ‘veu-

³⁵ L'article titulat «*Bon dia i bona nit, però mai bona vesprada*» s'ha publicat en:

- El diari *El Punt* de dilluns 28 de setembre del 2009: <http://www.elpunt.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/84886-bon-dia-i-bona-nit-pero-mai-bona-vesprada.html>

- El butlletí núm. 187 d'InfoMigjorn de dimecres 30 de setembre del 2009: <http://www.migjorn.cat/historic/20090930.251.html>

- El diari *Levante-EMV* de dimecres 7 d'octubre del 2009: <http://www.levante-emv.com/opinion/2009/10/07/bon-dia-i-bona-nit-mai-bona-vesprada/638970.html>

- El *Diumenge*, suplement dominical del periòdic *Ciudad de Alcoy*, de diumenge 13 de desembre del 2009 (pàgina 17)

- El número 43 de la revista *Valencia al habla* de gener del 2010 (pàg. 8)

rem' sinó 'vorem'). No és gens estrany dir en valencià «pel matí», ans al contrari, és molt corrent. Aquest ús temporal, amb sentit duratiu, de la preposició *per* que fa el valencià actual és el que feien els nostres clàssics. Vegem-ne uns exemples.

2. EXEMPLES LITERARIS DELS CLÀSSICS VALENCIANS

En el *Tirant lo Blanc* apareix *per lo matí* 27 voltes i *per la nit* 3 voltes. Copie uns fragments del *Tirant* com a exemple.

En el capítol 44 titulat *De les festes que foren fetes lo dia de les bodes del rei d'Anglaterra* trobem: «Lo dissabte per lo matí fon ajustat consell general de tots los estats, així d'hòmens com de dones, e foren allí en presència de tots publicat e manifestat per los reis d'armes e per los porsavants e herauts cascun dia de la setmana què tenien de fer».

En el capítol 98 titulat *Com Tirant ab sos companys partien de l'ermità e tornaren en llur terra* trobem: «Torna-te'n e per lo matí poràs entrar a ton plaer».

En el capítol 101 titulat *Com lo rei de Sicilia pregà a Tirant que l'acollis en la sua nau per passar al sant Sepulcre de Jerusalem* trobem: «Per lo matí ells s'abillaren lo millor que pogueren, e tots los seus per lo semblant foren al palau e feren reverència al Rei».

En el capítol 263 titulat *La comparació de la vinya que fa Hipòlit a l'Emperadriu* trobem: «[...] fon-li forçat per la nit d'aturar-se e pendre posada en sòl de terra.»

En el capítol 340 titulat *L'oració que Tirant féu a la gent d'armes, ans que ixquessen per dar la batalla* trobem: «La batalla durà tot lo dia e es continuà molt cruel, sinó que els fon forçat per la nit que els empedí, perquè feia gran fosca, que s'hagueren a departir».

En el capítol 418 titulat *Com Tirant pres l'estol dels moros* trobem: «E Tirant navegà aquell dia fent la via de la mar Major fins que, per la nit, los moros perderen de vista les fustes».

En *Lo passi en cobles* trobem:

– «Porta l'ingrat poble: al seu rey loable
 Ligat al pretori: tantost pel mati
 Y anava cahent: lo senyor amable
 Essent mal tractat: per gent tan colpable
 Vetlant la nit tota: que gens no dormi
 Los uns lo prenien: yls altres dexaven
 De dar li mil penes: restant tots cansats
 Los chichs l'escopien: los grans lo pelaven
 Dient-li blasfemies: tots s'estudiaven
 Com fer-li porien: maiors crueldats»

En els *Sermons* de sant Vicent Ferrer trobem: «[...] mas, ¿sabeu per què no la dien pel matí? car no-s leven a matines, per quan deuen dir la missa dien matines».

Maria Àngels Diéguez Seguí, de la Universitat d'Alacant, en *El llibre de cort de justícia de València, 1279-1321: estudi lingüístic*, escriu: «Precedit de la preposició *per*, en sentit duratiu, *per lo matí*, postergat injustament per la normativa actual: “en aquest dia d'uy *per lo matí*” R248; “que·l dit Salamó ere vengut *per lo matí a casa*” R87.»

3. EXEMPLES LITERARIS D'AUTORS VALENCIANS MODERNS

Però també molts autors valencians moderns usen la preposició *per* amb eix valor temporal. Vegem-ne alguns exemples.

El fragment següent és de l'obra *De la nostra garbera* de Josep Pascual Tirado:

«Van celebrar dos dies de vaquetes en la plaça de bous, i, per *caperutxo* del clavari, estes foren del Regentero; per la nit balls parats a toc de donçaina i tabal i alguna tocateta de música de vent [...]».

El fragment següent corresponen al llibre *Els Valencians de secà: Estampes Velles del Maestrat* de Gaetà Huguet Segarra:

«Una nit, després de sopar, el fill del propietari digué al Monjo:

–Demà, a punta de dia, ens n’hem d’anar al mas de la Rossa. Amb això vull dir-li que no se’n vaja del mas pel matí».

El fragment següent és del llibre *La decadència al País Valencià* de Joan Fuster:

«*La Rondalla de rondalles*, atribuïda a Lluís Galiana i publicada per primera vegada el 1768, fa referència a “divertiments” propis de la ruralia: en especial, als nocturns (“per la nit”)».

Els fragments següents corresponen a l’obra *La processó valenciana del Corpus* del lingüista Manuel Sanchis Guarner:

«El mateix dia de la vigília pel matí, recorria els carrers de la ciutat una lluïda cavalcada, a la qual la gent donava els noms d’*Els Cavallets* o de *La Degolla*, que tenia per missió anunciar la festa de l’endemà, i visitar les cases de les primeres autoritats, per tal d’invitar-les a la processó».

«El dia del Corpus pel matí, les dansetes anaven a la Casa de la Ciutat per tal d’acompanyar, tot i ballant, la comitiva de l’Alcalde i els regidors que, de gran gala, anaven a la missa solemne a la Seu, on tenien bancs oficials en el presbiteri.»

«A València la processó del Corpus comença a fer-se per la vesprada l’any 1506, per acord dels Jurats i del Capítol catedralici».

«Per això l’any 1515 els Jurats acordaren que les roques i els entremesos fessen la volta pel matí, i la processó per la vesprada. Posteriorment, en el mes de juny de l’any 1677, el rei Carles II ordenà que per tal d’evitar ofensas a la *Divina Majestad*, la processó del Corpus es fes pel matí. La tradició, però, pesava massa, i el rei en el juliol del mateix rectificà i autoritzà que es fes per la vesprada, però amb la condició de començar a les cinc i acabar abans de les nou».

Els fragments següents corresponen a *La nit* de Vicent Andrés Estellés:

«**Diana**

Per la nit, el meu cos té una frescor de cànter...

Llavors sent un desig enorme de dir gràcies».

«**Tots**

Corre solt per la nit un vedell forestal».

«La nit és el meu regne. Tinc un desig enorme d'escriure per la nit, de llegir per la nit, de pensar per la nit, de plorar per la nit, de jaure, de deixar d'ésser a poc a poc enfonsant-me, així, en un habitual naufragi».

«Després de certes coses s'ha de tornar encara.

Després de certes coses s'ha de tornar a casa i a les coses de cada dia. S'ha de tornar.

Ja no es fa, com abans, un camí, i un camí que anava descobrint-se així, com un camí, mentre s'anava anant per la nit i pel dia, celebrant amb rialles i besos cada pam del camí. Ja no es va, com abans, simplement, pel goig elemental d'anar i amb aquell goig de fer descobriments puerils i extraordinaris.

Ara s'ha de tornar; i s'ha de començar novament i humilment, amb els peus ben amargs, amb el cor ben amarg, amb els ulls ben amargs, amb els punys apretats i els llavis apretats».

El fragment següent correspon al *Llibre d'exilis* de Vicent Andrés Estellés:

«Ascensors funerals, mudes caixes metàl·liques, mudes caixes de fusta, amb espills allargats, pugen i baixen, pugen i tornen a baixar per la nit, pel matí, per la tarda, incansables; pugen verticalment, baixen verticalment [...]»

Els fragments següents corresponen a *Proses en carn* de Xavier Casp:

«Per la nit, ma mare devia estar atractiva de ben de veres; me la vull imaginar als seus vint-i-dos anys, i bona cosa que me la imagine, però fantasiejant massa per descriure-la».

«El diumenge, ahir, pel matí, el teu germà, en tornar de missa, em preguntà si entre tu i la teua amada hi havia alguna cosa».

Els versos següents corresponen al poema *Averany de la nit* dins el llibre *Les roses marginals* del poeta alcoià Joan Valls Jordà:

«Als ulls tot és diàfan pel matí:
l'oratge transparent em regracia
l'humilitat fidel de l'harmonia
que, com un bleix d'oreig, naix dintre mi».

Els fragments següents corresponen a la novel·la *Els Horts* de Martí Domínguez Barberà:

«Jo no..., jo no en prenc pel matí. El café begut i un cigarret tot seguit. ¿Què li sembla el café? De tantes coses bones de què hem de donar gràcies a Déu, esta n'és una entre les primeres».

«El dissabte pel matí, el cor li féu un tomb: la porta de casa la batlessa apareixia mig oberta. S'acostà amb una miqueta de por».

El fragment següent correspon a la novel·la *El desig dels dies* de Joan Francesc Mira:

«[...] que vint per deu fan dues-centes obres d'art nocturnal, mural fresc i roquer, que pel matí potser seran llegides, multiplicant, per vint o trenta mil espectadors [...]».

El fragment següent correspon a l'article "Greyhound" de Joan Francesc Mira, publicat en la revista *El Temps*:

«A Charleston pujà una senyoreta de cara oriental, molt guapa, amb vestit curt i botes altes, va seure al meu costat i només deia "Sucoria, Sucoria", que volia dir South Corea, i jo pensava que tenia molt bona companyia per la nit, tots dos sols a l'últim seient. La coreana del sud es va estirar, en efecte, i em

clavà els talons de les botes a les costelles. A les poques hores va dir “Sucalina, Sucalina”, que calia interpretar South Carolina, i se’n va anar en plena nit, quan ja nevava».

El fragment següent correspon a la novel·la *Pana negra* de Joan Olivares:

«–Bon dia per la vesprada –va saludar Marià, i en ser que Rafel no contestava, s’arrimà a la paret de les gàbies i continuava parlant amb naturalitat: –feia temps que no veia un verdelol tan bonic. És cantador?».

El fragment següent correspon al llibre *El naixement d’una vila rural valenciana. Cocentaina, 1245-1304* de Carmel Ferragud Domingo:

«De segur que l’escarni que patí aquest cavaller quan sortí de la seua casa pel matí el féu adreçar-se al justícia perquè investigàs la provenença d’aquest peculiar i enginyós insult».

4. REFLEXIONS SOBRE L’ÚS QUE FEM ELS VALENCIANS DE LA PREPOSICIONS *A*, *PER*, *DE* I *EN* EN SENTIT DURATIU

A banda de les cites literàries que he arreplegat, tenim el refrany, molt popular a València, «per lo matí, llevant, i per la vesprada, ponent», que vol dir que a la ciutat de València, que està situada en la part oriental de la península Ibèrica, en la costa mediterrània, pel matí bufa la brisa que ve de la mar, de llevant, i per la vesprada bufa la brisa terrestre que ve de l’oest, de ponent, de les terres de l’interior. El fet que en un refrany popular de la ciutat de València aparega l’article definit masculí amb la forma *lo*, demostra que el refrany ja és antic.

Els valencians, davant les paraules i locucions que emprem per a denominar les diferents parts del dia –*matí*, *migdia*, *migjorn*, *mitjanit*, *vesprada*, *nit*, *mitjan matí*, *mitjan vesprada*– i també de la paraula *dia* amb el significat de ‘temps en el qual hi ha llum del sol’, utilitzem les preposicions *a*, *per* i *de* i, encara que

d'una manera molt minoritària, *en*. Els significats, encara que bastant semblants, no són idèntics ja que hi han certs matisos diferenciadors.

Usem la preposició *a* per a expressar que ens referim a un moment concret, puntual, en el període de què parlem. En el valencià de hui no utilitzem mai aquesta preposició davant les paraules *matí* i *dia*, però sí davant *vesprada* i *nit* (amb article: ‘a la vesprada’, ‘a la nit’) i, quan l’emprem davant d’eixos mots, sempre ens referim a alguna cosa que passarà en el futur. No l’usem mai en cap cas si ens referim a una cosa que ja ha passat. Si diem, per exemple, “açò ho faré a la vesprada” (o “a la nit”), volem dir que ho faré en un moment determinat quan arribe la vesprada (o la nit). També podem dir, amb el mateix significat, “açò ho faré esta vesprada” (o “esta nit”). Per a expressar alguna cosa que ja ha passat, sempre usem els demostratius: “Ho he fet este matí”, “ho he fet esta vesprada”, etc. També usem la preposició *a* davant les paraules *migdia*, *migjorn* i *mitjanit* i de les locucions *mitjan matí* i *mitjan vesprada* (en aquests casos sense article: ‘a migdia’, ‘a migjorn’, etc.). Les locucions sense article que els valencians conservem en la parla quotidiana com ara “a migdia”, “a migjorn”, “a mitjanit”, “a mitjan matí”, “a mitjan vesprada”, “anar a escola”, “fugir d’estudi”, “passar per baix cameta”, “parar taula”, “llevar taula”, “anar en cama crua”, “tornar paus”, “partir palletes”, “caminar a palpès”, “a primeries”, “a dareries”, “posta de sol”, “a poqueta nit”, etc., són autèntiques relíquies de temps antics, com ho demostra el fet que no duen l’article. Les expressions “a migdia”, “a migjorn”, “a mitjanit”, “a mitjan matí” i “a mitjan vesprada” les usem tant per a referir-nos a accions que han de vindre com a accions que ja han passat. Exemple: “ahir a migdia vaig anar a casa del teu cosí”. Tenim l’expressió “a mitjanit mosques” i la dita “a migjorn, trau la cassola del forn”.

L’ús de la preposició *en* és idèntic al de la preposició *a*, però hui en dia pràcticament no s’empra. En el dietari del capellà d’Alfons el Magnànim llegim “Lo senyor princep e rey de Cecilia, en la vesprada, ab molts galants e gran honor, feren jochs de canyes”. Eixe ús s’ha mantingut, encara que no de manera gene-

ral, fins a la segona meitat del segle XX en el parlar de la ciutat de València. Puc assegurar-ho perquè ho he sentit diverses vegades. El torrentí Xavier Benavent va adreçar un missatge a la llista Migjorn el 5 d'octubre del 2009 en el qual deia: «De tota la vida he sentit dir a ma àvia *en la nit*: “Demà en la nit tenim un soparet en les ames de casa”». Açò em fa pensar que, molt probablement, aquest ús temporal de la preposició *en* s'ha conservat, no únicament en el parlar de la ciutat de València, sinó també en el de diverses poblacions de la comarca de l'Horta. De fet, alguns escriptors valencians, com ara Joan Francesc Mira, nascut a la ciutat de València, l'usen en la seua prosa literària.

Usem la preposició *per* quan volem expressar que alguna cosa passarà (o ha passat) en un moment indeterminat –o en diversos moments indeterminats– del període de què parlem. “Açò ho faré pel matí” significa que ho faré en un moment o en diversos moments al llarg del matí o, fins i tot, que ho faré durant de tot el matí. És a dir, “ho faré durant el temps que dura el matí”.

Usem la preposició *de* per a expressar que allò que ha passat o ha de passar, s'ha fet o s'ha de fer precisament en el període de què parlem i no en un altre període diferent. Si dic “açò ho faré de nit” vull dir que ho faré en el període de temps que no hi ha llum del sol, és a dir, que ho faré quan siga de nit i no de dia. Si dic “açò ho faré de matí” vull dir que ho faré en el període de temps que anomenem *matí*, no en cap altre (no en el que anomenem *vesprada* ni en el que anomenem *nit*).

Construccions del mateix tipus que *de matí*, *de vesprada* i *de nit* són *de jove*, *de fadrí*, *de casat*, *d'estudiant*, etc. La construcció *de jove* significa exactament ‘en l'època de la vida en què era jove i no en cap altra (no en la infància ni en la pubertat ni en la maduresa ni en la vellesa)’. Si dic “jo, de fadrí, fumava”, significa que fumava abans de casar-me, no després. Fa referència al període en què era fadrí, quan encara no estava casat. És a dir, quan usem la preposició *de* davant d'un període de temps, ens referim a eixe període de temps de manera global, com un tot, com un conjunt.

5. PROHIBICIONS INJUSTIFICADES

En el *Manual d'ús de l'estàndard oral* de Josep Lacreu (capítol xxv, apartat 2.3) diu: «Cal remarcar també que col·loquialment es recorre a la preposició *per* davant les diferents parts del dia: **pel matí, *per la vesprada, *per la nit*. Es tracta d'un ús incorrecte. En aquests casos, en l'estàndard oral, cal usar la preposició *a*: *al matí, a la vesprada, a la nit*». No puc evitar preguntar-me: ¿Per què és incorrecte usar la preposició *per* davant les diferents parts del dia com feien els clàssics i com han fet els escriptors valencians moderns dels quals he reproduït alguns fragments? Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner, Vicent Andrés Estellés, Joan Valls Jordà i molts altres ¿podien permetre's usar la preposició *per* davant *matí, vesprada, nit* i, fins i tot, *dia*, i un valencià que parle actualment en la ràdio o en la televisió no s'ho pot permetre? ¿Per què en l'estàndard oral cal usar la preposició *a*? ¿Quines són les raons?

En l'apartat 26.3.1.2. **Els complements de temps** la *Gramàtica normativa valenciana* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua hi ha una observació que diu: «La preposició *per* també s'usa amb un valor temporal per a referir-se a una part del dia, però en els registres formals es preferix l'ús de *a*». Veiem que l'AVL no prohibix l'ús temporal de la preposició *per* per a referir-se a una part del dia, però diu «[...] en els registres formals es preferix l'ús de *a*.» De seguida ens ve al cap la pregunta: ¿Qui ho preferix i per quins motius ho preferix?

Actualment es considera incorrecte –de manera indeguda– l'ús de la preposició *per* davant de les paraules *matí, vesprada, nit* i *dia*. I això és així, únicament i exclusivament, perquè alguns gramàtics ho han dit d'eixa manera en les gramàtiques que han elaborat, sense justificar ni miqueta ni gens els motius d'eixa incorrecció. Dir que una construcció gramatical, àmpliament usada pels nostres clàssics i que tots els valencians sempre hem dit i continuem dient de manera habitual, és incorrecta, sense demostrar els motius d'eixa incorrecció, és una temeritat irresponsable que només fa que perjudicar molt seriosament la nostra llengua.

6. CORRECCIONS INADEQUADES

Els correctors consideren que eixe ús temporal de la preposició *per* és incorrecte i, en els texts que revisen, la canvien sistemàticament per la preposició *a* –i algunes voltes per *de*–. D'eixa manera, desfiguren molts escrits en què els seus autors, espontàniament, havien fet ús del *per* temporal quan tocava. Vegem-ne un parell d'exemples. En la novel·la *Crim de Germania* el seu autor, Josep Lozano, va escriure: «Com sabeu tots, ahir pel matí alguns agermanats parlarem amb el virrei de l'afer que ens ocupa aquesta nit» i d'eixa manera apareix en les primeres edicions del llibre. En l'edició ampliada de l'any 2005 el corrector va canviar “pel matí” per “al matí”. En la novel·la *la L'estrep* el seu autor, Joan Olivares, va escriure: «Aquelles creïlles tan grillades no li acabaven d'agradar, però fins la nova collita no hi havia altra cosa, de manera que en pelaria un parell més i au, sopar fet. I si vol res més, li faré una truiteta d'un ou, amb clara i rovell, que ja es prou. **Per la nit** no convé fer grans menjades, que després passa el que passa, i ves a saber per a on vagava ara aquest home, que li semblava sentir-lo regirar algun argimbori pel més-amunt». Així apareix en la versió original que conserva l'autor. En l'obra editada trobem que “per la nit” ha sigut canviat per “de nit”. Casos en què els correctors han canviat la preposició *per* per la preposició *a* o la preposició *de* n'hi han centenars de milers. Afortunadament, alguns texts s'han salvat de la crema inquisitorial.

7. CONCLUSIONS

Amb la preposició *per* indiquem el temps durant el qual l'acció es realitza. Si jo en un relat escric, per exemple, «el dia que em vaig casar, per la nit, va caure una aigua de Maria Santíssima; no va parar de ploure en tota la nit», la preposició *per* està perfectament ben usada, és la que toca. Si un corrector ho can-

via per “a la nit”, ho desfigura, ho falseja i ho empitjora. Ara bé, si escric «el dia que em vaig casar, a la nit, poc després d’arribar a l’hotel, va esclatar una bomba dos carrers més avall», en eixe cas la preposició *a* sí que és la idònia. En el primer cas parle d’una acció que ha durat tota o quasi tota la nit, en el segon d’un fet concret que ha esdevingut en un moment puntual i perfectament determinat: poc després d’arribar a l’hotel. Precisament per eixe motiu usem sempre la preposició *a* davant les paraules *migdia*, *migjorn* i *mitjanit* i de les locucions *mitjan matí* i *mitjan vesprada*, perquè es referixen a moments perfectament localitzats en el temps.

És imprescindible que en les gramàtiques s’explique clarament l’ús de les preposicions *a*, *de*, *en* i *per* davant dels mots *matí*, *migdia*, *migjorn*, *mitjanit*, *vesprada*, *nit* i *dia* i de les expressions *mitjan matí* i *mitjan vesprada*, sense prohibicions capricioses no argumentades. Una gramàtica ha d’aprofitar per a ajudar els parlants a conèixer i usar més bé la llengua pròpia. Una gramàtica no ha de ser mai un conjunt de regles dogmàtiques que només aprofiten per a complicar-li la vida al parlant, martiritzant-lo, desconcertant-lo, reprimint-lo i fent-li perdre la seguretat i la confiança en la seua llengua i en ell mateix.

BIBLIOGRAFIA

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA. *Gramàtica Normativa Valenciana*. (Publicacions de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua, València, 2006, pàg. 200).
- AGUILAR PERIS, José & SENENT PÉREZ, Fernando. *Cuestiones de física*. (Editorial Reverté, Barcelona, 1980, pàg. 171).
- ANDRÉS ESTELLÉS, Vicent. *La nit*. (Editorial Torre, 1956, pàgs. 52, 53, 58 i 69).
- ANDRÉS ESTELLÉS, Vicent. *Llibre d’exilis*. (2a part de les tres que formen el llibre *La clau que obri tots els panys*, premi “València” de Literatura-Poesia 1958, Diputació Provincial de València, 1971, pàg. 87).

- CASP, Xavier. *Proses en carn*. (Editorial Torre, València, 1952, pàgs. 16 i 23).
- DIÉGUEZ SEGUÍ, Maria Àngels. *El llibre de cort de justícia de València, 1279-1321: estudi lingüístic* (Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Alacant / Barcelona, 2001, pàg. 159).
- DOMÍNGUEZ BARBERÀ, Martí. *Els horts*. (Editorial L'Estel, València, 1972, pàgs. 14 i 146).
- FENOLLAR, Bernat & MARTINES Pere (1493) *Lo Passi en cobles*. Precedit d'una breu notícia biogràfica i bibliogràfica dels autors per Francesc Martí Grajales. (Impremta Federico Doménech, València, 1912, pàg. 28) Ed. facsímil: Librerías "París-Valencia". València, 1991.
- FERRAGUD DOMINGO, Carmel. *El naixement d'una vila rural valenciana. Cocentaina, 1245-1304* (Publicacions de la Universitat de València, 2003, pàg. 231)
- FERRER, sant Vicent. *Sermons*. A cura de Josep Sanchis Sivera. (Editorial Barcino, Barcelona, 1971, pàg. 85).
- FUSTER I ORTELLS, Joan; *La Decadència al País Valencià*. (Curial, Barcelona, 1976).
- HUGUET SEGARRA, Gaetà. *Els valencians de secà. Estampes velles del Maestrat*. (Universitat Jaume I / Fundació Huguet. Castelló de la Plana, 2003, pàg. 117).
- LACREU, Josep. *Manuel d'ús de l'estàndard oral*. (Institut de Filologia valenciana / Universitat de València, València, 2a edició, juny 1992, pàg. 282).
- LOZANO LERMA, Josep. *Crim de germania*. (Eliseu Climent editor, València, 1985, pàg. 124 i Editorial Bromera, Alzira, 2005, pàg.128).
- MARTORELL, Joanot & GALBA, Martí Joan de (1490) *Tirant lo Blanc*. Edició a cura de Martí de Riquer (Segona edició, Seix Barral, Barcelona, 1970, vol I pàgs. 194, 298, 315, vol. II, pàgs. 164, 332 i 460).
- MIRA CASTERÀ, Joan Francesc. "Greyhound", article publicat en el número 656 de la revista *El Temps*, València, 13 de gener del 1997, pàg. 98.
- MIRA CASTERÀ, Joan Francesc. *El desig dels dies*. (Editorial 3 i 4, València, 1981, pàg. 141).

- OLIVARES ALFONSO, Joan. *L'estrep*. (Editorial 3 i 4, València, 2005, pàg. 135).
- OLIVARES ALFONSO, Joan. *Pana negra*. (Editorial Bromera, Alzira, 2006, pàg. 233).
- ORTÍS, Pere. 'Barbarismes en el llenguatge col·loquial', article publicat en el número 68 de la revista *Llengua Nacional*, Barcelona, 3r trimestre del 2009, pàg. 22.
- PASCUAL TIRADO, Josep; *Del Raval... i en festes* dins del llibre *De la meua garbera. Contalles de Castelló de la Plana* (Edicions Alfons el Magnànim, València, 1996, pàg. 145).
- SANCHIS GUARNER, Manuel & TARIN I JUANEDA, Bernat. *La processó valenciana del Corpus*. (Vicent Garcia editors, Paterna, 1978, pàgs. 44, 62 i 63).
- VALLS JORDÀ, Joan. *Obra poètica*. (Instituto de estudios alicantinos, Alacant, 1981, pàg. 292).

AGRAÏMENTS

Done les gràcies a Agustí Galbis Córdova, Joan Olivares Alfonso, Jordi Palou i Masip, Josep Saborit Vilar, Abelard Saragossà Alba i Eduard J. Verger i Hervàs per la seua ajuda.

